

Genel Yorum no.26
Çocuk-dostu Versiyonu
İlk taslak

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların haklarını koruma sözü vermiş ülkelerin imza attığı önemli bir anlaşmadır. Sözleşme, çocukların kim olduğunu, tüm haklarını ve hükümetlerin sorumluluklarını açıklıyor. Tüm haklar birbirine bağlıdır, hepsi eşit derecede önemlidir ve çocuklardan alınamaz.

Çocuk Hakları Komitesi, dünyanın her yerinden gelen 18 çocuk hakları uzmanından oluşan bir gruptur. Komite, Sözleşme'yi imzalayan her ülkede çocuk haklarının nasıl geliştirildiğini ve bunlara saygı duyulduğunu tartışmak için yılda üç kez İsviçre'nin Cenevre kentinde toplanır. Komite ayrıca her ülkeye çocuk haklarının nasıl iyileştirilebileceği konusunda tavsiyelerde bulunur.

Komite, çocuk haklarının çevre ve iklim değişikliği ile nasıl bağlantılı olduğunu ve hükümetlerin onları korumak için ne yapması gerektiğini açıklayan Genel Yorum adlı hükümetler için bir kılavuz oluşturuyor.

Şimdi ilk taslak hazır. İlk taslağın bu versiyonu çocuklar içindir.

Giriş

"Onlara [yetişkinlere] bizim gelecek nesiller olduğumuzu ve gezegeni yok ederseniz nerede yaşayacağımızı söylemek istiyorum!" **Erkek, 13, Hindistan**

Çevresel zarar, dünya çapında çocuk haklarına yönelik acil ve önemli bir tehdittir. Çocukların çevresel zararlardan korunma hakları vardır. Çocuklar acil eylem talep ediyor ve hakları korunmalı. Bu Genel Yorum, acil çevre ve iklim eyleminin neden gerekli olduğunu ve çocukların sahip olduğu tüm hakları korumak için hükümetlerin ne yapması gerektiğini açıklamaktadır.

Çocukların çevre haklarını savunma konusundaki inanılmaz çabaları, Komite'ye bu Genel Yorumu oluşturma konusunda ilham verdi. Çocuklar bu ilk taslağın şekillenmesinde çok önemli bir rol oynadılar: 103 ülkeden 7416 çocuk, Genel Yorum No. 26 Çocuk Danışma Ekibi üyeleriyle birlikte tasarlanan küresel bir istişarede görüş ve fikirlerini paylaştı.

Taslak Genel'deki çocukların alıntıları Yorum ve bu sürüm, istişare raporu bulunabilir şu adreste:
childrightsenvironment.org/reports/

Anahtar kavramlar

Genel Yorum dört çok önemli fikri açıklıyor.

1 Sürdürülebilir kalkınma

Hükümetler karar verirken farklı ülkelerin, nesillerin ve çocuk ve yetişkin gruplarının ihtiyaçlarını dikkate aldıklarından emin olmalı ve sosyal ve ekonomik kalkınma ile çevre korumayı dengelemelidir.

2 Kuşaklar arası eşitlik

Mevcut nesillerin çıkarları ve alınan kararlar gelecek nesilleri olumsuz etkilememelidir.

3 Mevcut en iyi bilim

Hükümetler kanıtları kullanmalı bilim adamları tarafından kararlarını oluşturmak için verilen.

4 Önlem ilkesi

Hükümetler, bu riskler açıkça bilinmese bile çocukları çevresel risklerden korumak için harekete geçmelidir.

Çocuk hakları çevre ve iklim değişikliği ile nasıl ilişkilidir?

Yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı

Çocuklar yaşayabilmeli, büyümeli ve gelişebilmelidir. (bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal olarak) sağlıklı, güvenli ortamlarda ve farklı yaşlarda ihtiyaç duydukları desteğe sahip olurlar. Kirlilik veya kurşun maruziyeti gibi çevresel zararlar nedeniyle hayatları asla riske atılmamalıdır.

sağlık hakkı

Çocukların fiziksel ve zihinsel sağlığı iklim değişikliği, kirlilik, sağlıksız ekosistemler ve biyoçeşitliliğin kaybından etkilenmemelidir. Bir çocuk sağlık sorunları yaşarsa, sağlık hizmetlerine ve desteğe erişebilmelidir.

Eğitim hakkı

Çocuklara doğru ve anlayacakları şekilde çevre eğitimi öğretilmelidir. Çevre eğitimi, çocukların çevreyle ve diğer insanlarla bağlantı kurmasını ve onlara saygı duymasını desteklemelidir. Çocukların öğrendikleri yerler çevresel zararlardan korunmalıdır.

İnsana yakışır bir yaşam standardı hakkı

Çocuklar, yaşamaları ve büyümeleri için gerekli olan güvenli gıdaya, temiz suya, iyi konutlara ve diğer malzemelere erişebilmelidir. Hükümetler, çocukların yoksulluk veya güvensiz ortamlarda yaşamadığından emin olmalıdır.

Dinlenme ve oyun oynama hakkı

Çocuklar temiz, güvenli yerlerde oynayabilmeli, aktif olabilmeli ve doğal dünyamızla bağlantı kurabilmelidir. Hükümetler, insanların yaşadığı yerleri geliştirirken çocukların nerede ve nasıl oynayabileceğini ve dinlenebileceğini düşünmelidir.

Yerli çocukların hakları

Yerli çocukların yaşamları, hayatta kalmaları ve kültürel uygulamaları genellikle doğal çevreleriyle çok bağlantılıdır. Hükümetler, haklarını koruduğundan emin olmalı ve çocukları hayatları hakkında alınan tüm kararlara dahil etmelidir.

Ayrımcılık yapmama hakkı

Hiçbir grup çocuk (örneğin kız çocukları veya engelli çocuklar) çevre sorunlarından diğerlerinden daha fazla zarar görmemelidir. Hükümetler, gruplar arasındaki eşitsizlikler hakkında daha fazla bilgi edinmek için bilgi toplamalı ve bunları çözmek için belirli adımlar atmalıdır.

Çocuğun yüksek yararı

Hükümetler ve işletmeler, çevre ve iklim değişikliği hakkında kararlar alırken çocukların nasıl etkileneceğini ve bunun çocukların bugün ve gelecekte refahını ve gelişimini nasıl destekleyeceğini göz önünde bulundurmalıdır.

Duyulma hakkı

Çocuklar çevre ve iklim değişikliği ile ilgili konularda söz sahibi olmalı ve yetişkinler tarafından ciddiye alınmalıdır. Hükümetler ve işletmeler, çevre ve iklim değişikliği ile ilgili kararlar alırken çocukları sürece dahil etmelidir.

İfade, örgütlenme ve barışçıl toplanma özgürlüğü hakkı

Çocuklar genellikle insan hakları savunucuları olarak çevre haklarını savunurlar. Pek çok çocuk da farklı ortamlarda arkadaşlarıyla ve gruplarla vakit geçirir. Hükümetler çocukları, onları engellemek isteyen herkesten korumalıdır.

Adalete erişim hakkı

Çocukların hakları çevresel zarar ve iklim değişikliğinden etkilendiğinde, çocuklar bölgesel ve uluslararası düzeylerde adalete - yani yaşadıkları zarar ve sonuçlar için çözümlere, desteğe ve tazminata - erişebilmelidir.

Temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevre hakkı

Bu hak Sözleşme'de doğrudan yer almamakla birlikte Komite, çocukların temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu açıklamaktadır. Çocukların tüm insan haklarından yararlanabilmeleri için temiz bir çevreye ihtiyaçları vardır. Çocuklar temiz hava ve suya, güvenli iklimlere, sağlıklı ekosistemlere ve biyoçeşitliliğe, sağlıklı gıdaya ve kirlenmemiş ortamlara erişebilmelidir.

Hükümetiniz temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevreye yönelik haklarınızı korumak için ve iklim değişikliği bağlamında ne yapmalıdır?

Sözleşmeyi imzalayan tüm hükümetler (ki bu dünyadaki bir ülke hariç tümü) belirli kurallara uymak zorundadır.

“Küresel işbirliği olmadan küresel ısınma ve diğer sorunlar çözülemez.” **Kız, 11, Çin**

Hükümetler şunları yapmamalıdır:

1. Çocuğun haklarını etkileyen çevre sorunları yaratır.
2. İklim değişikliğine yol açan faaliyetleri desteklemek.
3. Çocukları çevre ve iklim değişikliği hakkında alınan kararların dışında tutun.
4. Çocukların çevre ve iklim eylemlerine katılmasını önleyin.

Hükümetler:

1. Çevreyle ilgili kararlarının çocukları nasıl etkileyeceğini (veya etkilediğini) anlamak (ve çözmek) için düzenli olarak Çocuk Hakları Etki Değerlendirmeleri yapın – farklı çocuk gruplarının nasıl farklı şekillerde etkilenebileceğine özellikle dikkat edin.
2. Çocuklara kendilerini ve başkalarını çevresel zararlardan ve iklim değişikliğinden nasıl koruyabilecekleri konusunda net bilgiler verin.
3. Şirketlerin çevreyi kirletmesini ve çocuklara zarar vermesini önlemek ve şirketlerin çevresel etkileri hakkında yalan söylememelerini sağlamak için yasalar çıkarın.
4. Çevre sorunları sınırdan bitmediği için diğer hükümetlerle birlikte çalışın. Çevreyi en olumsuz etkileyen ülkeler diğerlerinden daha fazla önlem almalı ve en çok etkilenen ülkeleri desteklemelidir.
5. İklim değişikliğine yanıt vermek için tasarlanan etkinliklerin çocuk haklarını olumsuz etkilemediğinden emin olun.
6. Bilim adamlarının bize iklim değişikliği ve şimdi harekete geçmenin önemi hakkında söylediklerini takip edin.
7. Gezegenin ısınmasını sınırlamak için verdikleri sözleri tutun.
8. Halihazırda iklim değişikliğinin etkilerini yaşamakta olan çocukları koruyun. Okul binalarını ve su borularını fırtınalara, sellere ve diğer aşırı hava koşullarına karşı güçlendirin ve acil durumlarda gıda tedariki sağlayın.
9. Çocukları planların, kararların ve çözümlerin geliştirilmesine dahil edin.
10. İklim değişikliği ile ilgili alınan tüm kararlarda çocuk haklarını, çocuklarla ilgili alınan tüm kararlarda iklim değişikliğini göz önünde bulundurun.

İlk taslakla ilgili görüşlerinizi Komite ile paylaşmaya davetlisiniz.

Daha fazla bilgi için: childrightsenvironment.org/get-involved

Translation to Turkish and dissemination by International Children's Center, Türkiye
Türkçe çevirisi ve yaygınlaştırılması Uluslararası Çocuk Merkezi, Türkiye tarafından yapılmıştır
www.icc.org.tr

General Comment

Child rights, environment and climate change

